

2. Восстановление деталей наплавкой металла – Режим доступа: <http://tool-land.ru/naplavka-metalla.php>.
3. Відновлення деталей машин. Молодик М. В., Лангерд, Бредун А. – К.: “Урожай”.– 1989. – 256 с.

УДК 622.83.

СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ШАХТАХ ДОНБАСУ ТА ОСНОВНІ ЗАХОДИ ДЛЯ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Шевкун В.А. (Індустріальний інститут ДВНЗ ДонНТУ),
науковий керівник – Нестеренко В.М.

На основі статистичних даних зроблено аналіз аварійності і травматизму на вугільних підприємствах Донбасу за останні два роки та запропоновано заходи з поліпшення стану охорони праці.

Ключові слова: вугільна промисловість, виробничий травматизм, охорона праці.

На даний час ситуація з промислової безпеки та охорони праці на підприємствах вугільної промисловості Донецької області вкрай тяжка. Особливо на підприємствах державної форми власності. Промислова безпека та охорона праці шахтарів перебувають у незадовільному стані та характеризуються високим рівнем виробничого травматизму, в тому числі зі смертельними наслідками. В першу чергу це пов'язано з надзвичайно складними гірничо-геологічними умовами вуглевидобутку, а також низьким, порівняно з показниками провідних вугільних держав рівнем його технічного і технологічного забезпечення. Розв'язання цієї проблеми ускладнюється численними порушеннями технологічної та виробничої дисципліни на багатьох шахтах, суттєвими недоліками в організації державного нагляду за безпечним веденням гірничих робіт на вугледобувних підприємствах усіх форм власності.

Законом України від 08.09.2004 № 1985-IV ратифіковано конвенцію Міжнародної організації праці N 81 1947 року про інспекцію праці у промисловості й торгівлі, яка є базовим нормативно-правовим актом, регулюючим нагляд у сфері охорони праці та промислової безпеки в більшості країн світу. Нажаль в Україні починаючи з 2011 року було прийнято цілу низку нормативно-правових актів, які майже повністю перекреслили основні положення конвенції. В результаті Державна Служба з питань праці – це орган, який здійснює державну політику у сфері охорони праці та промислової безпеки і майже повністю втратив функції нагляду та всі ефективні важелі впливу на ситуацію.

Особливо контрастно ця ситуація виглядає в Донецькій і Луганській областях, традиційно найскладніших в питаннях промислової безпеки у вугільній промисловості. Зовсім ускладнив ситуацію Закон України від 02.09.2014 №1669-VII «[Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції](#)», який ввів в дію мораторій на проведення планових перевірок підприємств до моменту закінчення АТО та майже повне знекровлення штату головних державних інспекторів на вугільних шахтах.

В умовах майже повної відсутності державного нагляду та тотального дефіциту коштів на охорону праці на вугільних підприємствах Донецької області визначилася тенденція стрімкого зростання виробничого травматизму. Так, за 12 місяців 2016 року на цих підприємствах сталося 415 нещасних випадків на виробництві, що на 20 випадків або 5% більше ніж за аналогічний період 2015 року, також якщо зрівняти період січень-лютий 2017р., то тут теж очевидне зростання травматизму, а саме 75 нещасних випадків на виробництві, що на 9 випадків або 13,6% більше, ніж за аналогічний період 2016 року..

За січень-грудень 2016р. було допущено 61 нещасний випадок з тяжкими наслідками, що на 14 випадків або на 30 % більше ніж за аналогічний період 2015 року; за січень-лютий 2017 року допущено 13 нещасних випадків з тяжкими наслідками, що на 10 випадків або на 43% більше ніж за аналогічний період 2016 року. За січень-лютий 2016 року, було допущено 13 нещасних випадків зі смертельним наслідком, що на 5 випадків або на 62 % більше ніж за аналогічний період 2015 року; за січень –лютий 2017 року у зрівнянні з 2016 роком сталося на один нещасний випадок зі смертельним наслідком менше. На підприємствах за 2016 рік трапилося дві аварії.

Останніми роками спостерігається збільшення кількості смертельних випадків на робочих місцях і після виходу з шахти від гострої серцевої недостатності та інсульту. Вони стаються в основному через несвоєчасне виявлення серцево-судинних захворювань гірників під час медичних оглядів чи ухиляння явно хворих працівників від щорічних медоглядів.

Травматизм із тяжкими наслідками на машинах і механізмах у більшості випадків пов'язаний з доставкою матеріалів та їздою на скребкових конвеєрах (38,2%), з роботою очисних комбайнів (38,1%), породонавантажувальних машин і прохідницьких комбайнів (12%) і під час керування механічними кріпленнями (9%). Травматизм внаслідок газодинамічних явищ пов'язаний в основному (більш як 90%) з невиконанням противикидних заходів у викидонебезпечних зонах. Тяжкими наслідками в соціальному та економічному плані супроводжуються аварії, пов'язані з вибухами газу і пилу, газодинамічними явищами, підземними екзогенними й ендогенними пожежами, завалами і на шахтному підйомі.

Аналіз причин смертельного травматизму на шахтах галузі показує також, що вже не 80%, як було впродовж кількох десятків років, а 90—92% аварій і смертельних випадків відбувається з організаційних причин внаслідок порушення правил і норм безпеки, технологічної дисципліни, багато в чому через неадекватні дії працівників, задіяних у трудових процесах. Звичайно, в окремих випадках травмування гірників та інженерно-технічних працівників є і технічна першопричина, але безпосередньою причиною більшості цих нещасть є, як правило, недооцінка небезпек, недисциплінованість, порушення технології та порядку ведення робіт з метою їх прискорення чи спрощення. З припливом у галузь в останні роки молодих робітників суттєву роль у виникненні нещасних випадків відіграє ненавченість і непрофесіоналізм. Особливу небезпеку і непередбачуваність за людськими жертвами становлять групові нещасні випадки, і в першу чергу аварії I категорії з п'ятьма і більше загиблими.

Наведу яскравий приклад:

25.08.16 р. о 19 год. 30 хв. сталася аварія - вибух метано-повітряної суміші у 7 південній «біс» лаві бл.10 ПАТ «ШУ «Покровське». У дію була введена позиція плану ліквідації аварій. Всього в шахті на момент виникнення аварії знаходилося 255 чоловік. На аварійній дільниці знаходилося 33 чоловіка, з них 6 осіб отримали опіки різного ступеня тяжкості. Розпочалась пожежа. Аварійна та суміжна з нею виїмкова дільниці були ізольовані вибухотривкими перетинками.

Згідно діючого законодавства у відповідності до наказу ГУ Держпраці у Донецькій області була розпочата позапланова перевірка підприємства при проведенні якої 09 вересня 2016р у 1 південній «біс» лаві центральної панелі блоку №8 була виявлена низка грубих порушень пило-газового режиму, роботи дегазації, експлуатації обладнання, паспорту кріплення. В акті перевірки керівнику було запропоновано заборонити виймання вугілля у 1 південній «біс» лаві центральної панелі блоку №8 до повного усунення порушень, які вказані у вищезазначеному акті. За результатом перевірки, ГУ Держпраці у Донецькій області матеріали перевірки були направлені до адміністративного суду щодо заборони ведення робіт з виймання вугілля з 1 південної «біс» лави центральної панелі блоку №8. А 24.09.2016р. у цій лаві сталася аварія «вибух» метано-повітряної суміші. Силами 10 ВГРЗ виконувалося гасіння пожежі та охолодження гірничої виробки - вентиляційного штреку 1 південної «біс» лави центральної панелі блоку.

Важливе значення має те, що низький рівень рейтингових показників державних вугільних шахт Донецької області щодо безпеки праці, оцінки яких включають в себе: стан технологічного обладнання підприємств, стан гірничих виробок, виробничих приміщень, стан планів ліквідації аварій, віддаленість гірничо-рятувальної служби від шахти, відсоток проведених експертних досліджень технологічного устаткування, забезпеченості підприємств засобами індивідуального захисту та протипожежної безпеки.

Загальний травматизм на вугільних підприємствах Донецької області майже вдвічі перевищує рівень травматизму у порівнянні з іншими областями України.

Потрібно негайно вдихнути нове життя у вже ратифіковану конвенцію Міжнародної організації праці N 81 1947 року про інспекцію праці у промисловості для того щоб вивести Держпрацю з під дії мораторіїв, це положить початок відродженню державного нагляду у сфері охорони праці та промислової безпеки.

Крім цього необхідно реанімувати законодавчу базу, яка дозволяла особам державного гірничотехнічного нагляду негайно впливати на кричущі порушення пило-газового режиму, заходів з попередження ГДЯ та боротьби з раптовими викидами вугілля, породи і газу, електровибухобезпеки, застосування вибухових матеріалів.

Заходи щодо покращення стану охорони праці на підприємствах вугільної промисловості:

- 1) проаналізувати причини та вжити заходів щодо зниження плинності кадрів директорів, головних інженерів, заступників директорів з охорони праці та начальників дільниць шахт;
- 2) забезпечити реалізацію заходів дегазації вугільних пластів за рахунок прискорення виконання наукових розробок збільшення як бюджетного, так і інвестиційного фінансування включаючи нормативної бази, удосконалення бурового обладнання, технологій тощо;
- 3) встановити жорсткий контроль за дотриманням усіма керівниками та інженерно-технічними працівниками шахт нормативів підземних відвідувань робочих місць у шахтах з обов'язковим виконанням вимог нормативних документів з охорони праці та посадових інструкцій щодо контролю за станом техніки безпеки, вжиттям заходів з усунення виявлених порушень, видачею відповідних приписів та контролю їх виконання;
- 4) посилити контроль за газовим режимом з метою попередження вибухів газу та вугільного пилу, оснастити шахти системами протиаварійного захисту;
- 5) посилити контроль за веденням вибухових робіт, зберіганням та переміщенням вибухових матеріалів;
- 6) забезпечити своєчасне навчання керівників та спеціалістів структурних підрозділів з питань охорони праці, а також навчання і перевірку знань з питань охорони праці працівників;
- 7) розглядати на засіданнях постійно діючих комісій державних підприємств, шахт стан загальної та професійної захворюваності, а також виконання заходів з її зниження;
- 8) забезпечити медичні пункти шахт діагностичною апаратурою для контролю артеріального тиску та наявності в організмі алкоголю.

Для підприємств, які систематично порушують нормативні акти з охорони праці та техніки безпеки необхідно передбачити застосування фінансових санкцій у вигляді штрафів на підприємства, а не на посадових осіб та працівників. Це буде стимулювати власника підприємства до поліпшення системи охорони праці, що дозволить знизити травматизм, аварійні ситуації та разом з тим підвищити авторитет державних органів у сфері охорони праці.